

Na osnovu člana 4. Pravilnika o ciljevima za smanjenje prisustva bakterija vrsta *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* kod brojlera (”Službeni glasnik BiH”, broj 102/12) i člana 61. stav 2. Zakona o upravi (”Službeni glasnik BiH”, br. 32/02 i 102/09), Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine donio je

ODLUKU

O USVAJANJU PROGRAMA KONTROLE SALMONELOZE KOD BROJLERA VRSTE GALLUS GALLUS U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2014. GODINU

Član 1. (Predmet)

Ovom Odlukom usvaja se Program kontrole salmoneloze kod brojlera vrste *Gallus gallus* u Bosni i Hercegovini za 2014. godinu, a koji je sastavni dio ove Odluke.

Član 2.

(Stupanje na snagu) Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o usvajanju programa kontrole salmoneloze kod brojlera vrste *Gallus gallus* u Bosni i Hercegovini za 2013. godinu (”Službeni glasnik BiH”, broj 33/13).

Član 3.

(Stupanje na snagu) Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u ”Službenom glasniku BiH”.

Broj 02-7-27-20-53-2/14

5. marta 2014. godine, Sarajevo Direktor **Ljubomir Kalaba, s. r.**

PROGRAM KONTROLE SALMONELOZE KOD BROJLERA VRSTE GALLUS GALLUS U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2014. GODINU

1. Legislativni okvir

Legislativni okvir kojim se propisuje kontrola salmonela u Bosni i Hercegovini u jatima brojlera vrste *Gallus gallus* i na osnovu koje je urađen program kontrole je sljedeći:

- Zakon o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini (”Službeni glasnik BiH”, broj 34/02);
- Odluka o zaraznim bolestima životinja (”Službeni glasnik BiH”, broj 44/03);
- Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza (”Službeni glasnik BiH”, br. 46/10 i 96/13);
- Pravilnik za kontrolu salmonela i dragih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom (”Službeni glasnik BiH”, br. 46/10 i 7/13);
- Pravilnik o ciljevima za smanjenje prisustva bakterija vrsta *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* kod brojlera (”Službeni glasnik BiH”, broj 102/12);
- Naredba o mjerama kontrole zaraznih i parazitarinih bolesti životinja, njihovom provođenju i finansiranju u 2014. godini;
- Pravilnik o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravlje kod peradi (”Službeni glasnik BiH”, broj 96/13);
- Odluka o uslovima koje moraju ispunjavati ovlaštene veterinarske dijagnostičke laboratorije u Bosni i Hercegovini (”Službeni glasnik BiH”, br. 25/04, 16/05 i 43/09);
- Odluka o nusproizvodima životinjskog porijekla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni ishrani ljudi (”Službeni glasnik BiH”, broj 19/11).

2. Cilj programa

Smanjiti prevalenciju *S. enteritidis* i *S. typhimurium* na 1% ili manje maksimalnog procenta jata brojlera vrste *Gallus gallus* u skladu s članom 5. Pravilnika za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom (”Službeni glasnik BiH”, broj 46/10 i 7/13).

3. Populacija koka nesilica uključena u program

U provedbu programa tokom 2014. godine uključena su sva jata u državi čiji su proizvodi namijenjeni javnoj potrošnji.

Sva jata uključena u program moraju se nalaziti na farmi registriranoj od strane nadležnih organa entiteta i Brčko Distrikta BiH u skladu s relevantnim propisima.

4. Nadležni organi uključeni u program

Organi nadležni za izradu ovog Programa kao i za predlaganje izmjena i dopuna Programa koje se pokazuju nužnim, kao i za prikupljanje podataka i izradu godišnjeg izvještaja su:

- Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine,
- Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske,
- Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Organi nadležni za nadzor i kontrolu provedbe programa na terenu kao i za izradu plana službenog uzorkovanja su:

- Federalna uprava za inspekcijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine,
- Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske,
- Kantonalne uprave za inspekcijske poslove,
- Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

5. Laboratorije

Laboratorije uključene u ovaj Program su sve laboratorije ovlaštene od strane nadležnih organa entiteta u skladu s Odlukom o uslovima koje moraju ispunjavati ovlaštene veterinarske dijagnostičke laboratorije u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 16/05 i 43/09) i koje su akreditirane za metodu detekcije salmonela prema Izmjeni i dopuni 1. BAS EN ISO 6579-2002/AMDI:2007. "Mikrobiologija brane i stočne hrane - Horizontalna metoda za izolaciju vrsta iz roda *Salmonella* - Izmjena i dopuna 1: Prilog D: Izolacija vrsta iz roda *Salmonella* iz fecesa životinja i uzoraka iz okoliša iz primarne proizvodne faze."

Ovlaštene laboratorije za program kontrole salmonela su sljedeće:

- Centar za peradarstvo i kuničarstvo Veterinarskog fakulteta u Sarajevu,
- Veterinarski institut Republike Srpske "dr Vaso Butozan" u Banjoj Luci,
- Veterinarski zavod Bihać.

6. Uzimanje uzoraka

Uzorci za ispitivanje kod brojlera uzimaju se na zahtjev vlasnika i nadležnog veterinarskog inspektora.

6.1. Uzimanje uzoraka na inicijativu vlasnika

Na inicijativu vlasnika će izvršiti uzorkovanje svih jata brojlera unutar tri sedmice prije upućivanja na klanje.

Uzorkovanje na inicijativu vlasnika:

Za uzorkovanje se upotrebljavaju najmanje dva para navlaka za obuču. Navlaka za obuču se navuče i uzorak se uzima na način što se hoda po objektu. Navlake za obuču se mogu skupiti ujedan uzorak.

Prije navlačenja navlaka za obuču, navlake se moraju ovlažiti:

- (a) s rastvaračem (MRD-maximum recovery diluent: 0,8% fiziološkog rastvora, 0,1% peptona u sterilnoj deioniziranoj vodi);
- (b) sa sterilnom vodom;
- (c) s dragim rastvaračem odobrenim za korištenje od strane referentne laboratorije;
- (d) na način da se autoklaviraju u spremniku zajedno s rastvaračem.

Navlake za obuču se vlaže na način da se naspe tekućina unutar njih prije navlačenja ili da se promiješaju u spremniku zajedno s rastvaračem.

Mora se osigurati da su svi dijelovi objekta proporcionalno obuhvaćeni uzorkovanjem. Svakim parom navlaka treba obuhvatiti po 50% površine objekta.

Po završetku uzimanja uzoraka navlake za obuču za uzimanje brisa fecesa/čarape treba pažljivo skinuti tako da se ne ošteti nakupljeni materijal. Navlake za obuču mogu se izvrnuti kako bi se sačuvao materijal. Treba ih staviti u kesu ih u posudu i označiti.

Službeni uzorak može zamijeniti jedno uzorkovanje na inicijativu vlasnika, propisano ovom tačkom.

6.2. Službeno uzorkovanje

Nadležni veterinarski inspektor vrši službeno uzorkovanje najmanje jednog jata brojlera na 10% farmi koje imaju više od 5.000 jedinki. Uzorkovanje od strane nadležnog veterinarskog inspektora se vrši i na osnovu analize rizika i svaki put kada nadležni veterinarski inspektor smatra daje to neophodno.

Uzorkovanje od strane nadležnog veterinarskog inspektora se vrši na isti način kao i na inicijativu vlasnika. Pored toga, nadležni veterinarski inspektor može odlučiti da poveća broj uzoraka u cilju osiguranja reprezentativnog uzorka na osnovu procjene epidemioloških parametara pojedinačnog slučaja, biosigurnosnih uslova, raspodjele ili veličine jata ili drugih relevantnih uslova.

Da bi se postigao zadovoljavajući rezultat prilikom uzimanja uzoraka, nadležni veterinarski inspektor će po potrebi izvršiti i dodatne testove i/ih provjeru dokumentacije radi utvrđivanja da rezultati nisu izmijenjeni radi prisustva antimikrobnih agenasa ili dragih supstanci inhibitora rasta bakterija.

7. Prijevoz uzoraka

Uzorci se šalju lično ili putem kurira u ovlaštenu laboratoriju unutar 24 sata nakon sakupljanja uzoraka. Ako nisu poslani unutar 24 sata, moraju se držati u frižidera. Uzorci se mogu prevoziti i u sobnoj temperaturi osiguravajući da je izbjegnuta intenzivna toplota (preko 25°C) ili izlaganje sunčevoj svjetlosti. U laboratoriji se uzorci drže do ispitivanja u frižideru, a koje se mora obaviti u roku od 48 sati poslije zaprivanja i u roku od 4 dana nakon uzorkovanja.

8. Mjere koje se poduzimaju u slučaju sumnje i potvrđenog slučaja salmoneloze

8.1. Mjere u slučaju sumnje na prisustvo *S. enteritidis* i *S. typhimurium*

Sumnja na infekciju sa *Salmonellom enteritidis* i *Salmonellom typhimurium* postoji ako je poslije provedene vlastite kontrole od strane vlasnika na farmi izolirana salmonela od strane ovlaštene dijagnostičke veterinarske laboratorije ili ukoliko se na osnovu provedenog epidemiološkog istraživanja utvrdi povezanost sa slučajevima oboljenja ljudi.

Po dobijanju prvog pozitivnog nalaza, a u svrhu isključivanja/potvrđivanja sumnje, nadležni veterinarski inspektor mora izvršiti službeno uzorkovanje sumnjivog jata u skladu s tačkom 6.2. ovog Programa i uzorak dostaviti u ovlaštenu laboratoriju.

U slučaju sumnje na *Salmonellu enteritidis* ili *Salmonellu typhimurium* kod brojlera nadležni veterinarski inspektor naređuje mjere propisane Pravilnikom o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravstvo kod peradi (“Službeni glasnik BiH”, broj 96/13).

8.2. Mjere u slučaju potvrđenog prisustva *S. enteritidis* i *S. typhimurium*

Jato brojlera se smatra zaraženim ukoliko:

- se službenim pretraživanjem potvrdi pozitivan nalaz na *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*
- se utvrde antimikrobna sredstva ili inhibitori rasta bakterija, a nije utvrđena prisutnost *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*

U pozitivnom jatu brojlera nadležni veterinarski inspektor mora narediti sljedeće mjere propisane Pravilnikom o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravstvo kod peradi (“Službeni glasnik BiH”, broj 96/13)

9. Praćenje otpornosti bakterija roda *Salmonella* na antimikrobne preparate

Izolati bakterija roda *Salmonella* prikupljeni putem ovog Programa moraju biti podvrgnuti praćenju otpornosti bakterija u skladu s Odlukom o usaglašenom praćenju otpornosti bakterija roda *Salmonella* kod peradi i svinja na antimikrobne preparate (“Službeni glasnik BiH”, broj 29/12).

U praćenje je dovoljno uključiti jedan izolat po serovaru *Salmonella* iz jednog jata godišnje.

10. Izvještavanje

10.1. Laboratorije

Sve laboratorije iz tačke 5. ovog Programa dužne su:

- u najkraćem mogućem roku izvijestiti nadležnu veterinarsku inspekciju o svakom pozitivnom nalazu,
- dostavljati mjesečne izvještaje o pretraživanju svim nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, kao i Uredu za veterinarstvo BiH.

10.2. Nadležna veterinarska inspekcija

Nadležna veterinarska inspekcija dužna je:

- dostavljati tromjesečne izvještaje o nadzoru provedbe ovog Programa i o službenom uzorkovanju nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, kao i Uredu za veterinarstvo BiH.

10.3. Ured za veterinarstvo BiH

Na osnovu zaprimljenih podataka Ured za veterinarstvo BiH izrađuje tromjesečne izvještaje o implementaciji Programa, kao i godišnji izvještaj koji se objavljuje na službenoj stranici Ureda za veterinarstvo BiH.

11. Evidencije

Vlasnik je dužan čuvati evidencije o datumu uzorkovanja, identitet uzorkovanih jata, starost uzorkovanih jata, vrsti uzorka, laboratorije u koje su dostavljani uzorci i rezultate laboratorijskih testiranja i učiniti ih dostupnim nadležnom veterinarskom inspektoru na uvid.